

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра загальновійськових дисциплін**

ЛЕКЦІЯ № 6

з навчальної дисципліни

**«УПРАВЛІННЯ ПОВСЯКДЕННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДРОЗДІЛІВ
(у т.ч. ОХОРОНА ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ) »**

Модуль № 3. Охорона державної таємниці.

Тема 7. Проблеми забезпечення охорони державної таємниці та технічного захисту інформації в Україні. Основні поняття і загальні положення про державну таємницю.

Заняття 1. Основні поняття і загальні положення про державну таємницю.

ЛЕКЦІЯ № 6

з навчальної дисципліни

“Управління повсякденної діяльності підрозділів (у т. ч. охорона державної таємниці)”

Заняття 1.

“Основні поняття і загальні положення про державну таємницю”.

Час: 2 години.

Місце: аудиторія ХНЮУ.

Навчальна та виховна мета:

1. На підставі Законів України, керівних документів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України ознайомити курсантів та студентів із загальними положеннями, основними поняттями про державну таємницю.
2. Надати поняття отримання, використання, поширення та зберігання та охорони державної таємниці.

Навчальні питання та розподіл часу:

- Вступ. _____ 5 хв.
1. Поняття і загальні положення про державну таємницю. _____ 20 хв.
 2. Поняття “державна таємниця”. Основні положення Закону України “Про державну таємницю”. Зведення відомостей, що становлять державну таємницю. _____ 30 хв.
 3. Політика держави щодо державної таємниці. Загальні поняття про режимно-секретні органи. _____ 20 хв.
- Заключна частина. _____ 5 хв.

Навчально-матеріальне забезпечення:

лектор, слайди, плакати, екран, указка.

Навчальна література:

1. Статути Збройних Сил України. К, 1999.
2. Закон України від 06.12.91 № 1934-ХІІ «Про Збройні Сили України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#>.
3. Указ президента України від 06.04.11 № 406 «Про Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/406/2011#>.
4. Закон України «Про державну таємницю» // Відомості ВРУ, 1999. № 49. С. 428. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#>.
5. Про захист інформації в автоматизованих системах: Закон України від 5.07.1994 р.// Закони України. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#>.
6. Наказ Міністра Оборони України від 20.10.15 № 569 «Про введення в дію інструкції по організації обліку зберігання та видачі стрілецької зброї та боєприпасів в Збройних Силах України» із змінами від 29 листопада 2017 року № 632. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0933-05#>.

7. Наказ Міністра оборони України від 26.07.16 № 383 «Положення Збройних Сил України про військове (корабельне) господарство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0615-97#>.

8. Наказ Міністра Оборони України від 21.11.2017 № 608 «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#>.

9. Наказ Міністра оборони України, Міністра внутрішніх справ України, Голови служби безпеки України, Міністра з надзвичайних ситуацій від 03.09.2000 № 022/023/4Т/0162/096 «Про затвердження Інструкції про організацію взаємодії Збройних Сил та інших військових формувань, правоохоронних органів з питань розшуку військовослужбовців, які самовільно залишили місце служби чи вчинили дезертирство».

10. Наказ Міністра оборони України від 11.11.98 № 400 «Про затвердження інструкції з діловодства у Збройних Силах України».

11. Наказ Міністра оборони України від 26.05.14 № 333 «Про затвердження Інструкції з організації обліку особового складу Збройних Сил України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0611-14#>.

12. Наказ Міністра оборони України від 02.07.13 № 444 «Про затвердження Інструкції про порядок надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, адміністративні корупційні правопорушення, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1451-18#>.

13. ДСТУ 3396.0-96 Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення.

14. Положення про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету України імені Ярослава Мудрого, затвердженого наказом ректора університету від 26.06.2015р. №127.

15. Наказ МОУ від 09.01.2020 р. № 4 «Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20>.

16. Затирайко О.І., Фоменко О.П., Уразов У.Ю. Методичний посібник з основних питань організації повсякденної діяльності військ (сил) / За ред. У.Ю. Уразова. – К.: Варта, 2007.

17. Куртов А.І., Потіхенський А.І. Опорний конспект лекції з дисципліни «Управління повсякденної діяльності підрозділів у мирний час». Харків: НЮА. 2010.

18. Куртов А.І., Потіхенський А.І. «Методичний посібник з організації, несення та оцінки вартової служби Збройних Сил України». Харків: НЮА. 2010.

19. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА. 2014.

20. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА, 2015.

21. Куртов А.І., Потіхенський А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів. Облік особового складу». Харків: НЮА. 2016.
22. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: облік особового складу». Харків: НЮА. 2016.
23. Методичні рекомендації випускникам з питань організації повсякденної діяльності і дій під час виконання обов'язків в зоні АТО: навч. метод. посіб. / С. М. Мельник, К.А. Радченко, А. І. Куртов та ін. Х. : ХУПС. 2017.
24. Куртов А.І. Навчально-методичний посібник. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини під час підготовки особового складу варті з урахуванням досвіду ООС». Х. : ХНУПС, 2021.
25. Стаття. Куртов А.І. Актуальні проблеми охорони державної таємниці. Збірник наукових праць. «Актуальні питання правового забезпечення у сучасних умовах». Національна Академія Національної Гвардії України. /2021 – (50) – 23-26.
26. Стаття. Куртов А.І. До питання вдосконалення бойової підготовки під час військових конфліктів. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил: Науково-технічний журнал. Х.: ХУ ПС. 2022. – Вип. 4 (45). – 08.07.22. «Сучасна війна. Гуманітарний аспект». С.174 – 177.
27. Стаття. Куртов А.І., С.М. Іващенко. Особливості правової роботи юрисконсульта військової частини щодо проведення розслідування під час повсякденної діяльності з урахуванням військових конфліктів. SCIENTIFIK PARADIGM IN THE CONTEXT OF TECHNOLOGIES AND SOCIETY DEVELOPMENT. SCIENTIFIK COLLECTION «INTERCONF». Міжнародний збірник наукових праць. Женева, Швейцарія. 2022. – Вип. 117 (349). – 28.07.22.
28. Стаття. Куртов А.І., С.М. Іващенко. Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини з питань підготовки особового складу варті під час військових конфліктів. RECENT ADVANCES IN SCIENTIFIC WORLD. SCIENTIFIK COLLECTION «INTERCONF». Міжнародний збірник наукових праць. II . Монтеррей, Мехіко. 2022. – Вип. 119 (214). – 08.08.22.

Вступ. _____ 5 хв.

- перевірка особового складу;
- вступне слово;
- доведення теми, мети заняття, порядку розглядання навчальних питань;
- організація поточного контролю знань навчального матеріалу.

Навчальне питання № 1. Поняття і загальні положення про державну таємницю. _____ 20 хв.

Державна таємниця - вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані такою (державною таємницею) у порядку встановленому Законом України "Про державну таємницю" і підлягають охороні державою.

Дія Закону поширюється на органи законодавчої, виконавчої та судової влади, органів прокуратур України, інші органи державної влади, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, та організації всіх форм власності, об'єднання громадян, що проводять діяльність, пов'язану з державною таємницею, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, яким у встановленому порядку надано доступ до державної таємниці.

Державну політику щодо державної таємниці як складову засад внутрішньої та зовнішньої політики визначає **Верховна Рада України**.

Єдині вимоги до виготовлення, обліку, користування, зберігання, схоронності, передачі та транспортування матеріальних носіїв секретної інформації встановлюються **Кабінетом Міністрів**

Віднесення інформації до державної таємниці — це процедура прийняття (державним експертом з питань таємниць) рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відо-мостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відо-мостей, включенням цієї інформації до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю.

Гриф секретності — реквізит матеріального носія секретної інформації, що засвідчує ступінь секретності даної інформації.

Державний експерт із питань таємниць — посадова особа, уповноважена здійснювати віднесення інформації до державної таємниці у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, зміни ступеня секретності цієї інформації та її розсекречування.

Допуск до державної таємниці — оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації.

Доступ до державної таємниці — надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та проведення діяльності, пов'язаної з державною таємницею, або ознайомлення (з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею) цією посадовою особою відповідно до її службових повноважень.

Засекречування матеріальних носіїв інформації — введення обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом надання відповідного грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації.

Звід відомостей, що становлять державну таємницю, — акт, в якому зведено переліки відомостей, що згідно з рішеннями державних експертів із питань таємниць становлять державну таємницю.

Категорія режиму секретності — категорія, яка характеризує важливість та обсяги відомостей, що становлять державну таємницю, які зосереджені в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях.

Криптографічний захист секретної інформації — вид захисту, що реалізується шляхом перетворення інформації з використанням спеціальних даних (ключових даних) з метою приховування (або відновлення) змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності, авторства тощо.

Матеріальні носії секретної інформації — матеріальні об'єкти, в тому числі фізичні поля, в яких відомості, що становлять державну таємницю, відображені у вигляді текстів, знаків, сим-волів, образів, сигналів, технічних рішень, процесів тощо.

Охорона державної таємниці — комплекс організаційно-правових, інженерно-технічних, криптографічних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на запобігання розголо-шенню секретної інформації та втратам її матеріальних носіїв.

Режим секретності — встановлений єдиний порядок забезпечення охорони державної таємниці.

Розсекречування матеріальних носіїв секретної інформації — зняття в установленому законодавством порядку обмежень на поширення та доступ до конкретної секретної інформації шляхом скасування раніше наданого грифу секретності документам, виробам або іншим матеріальним носіям цієї інформації.

Спеціальна експертиза щодо наявності умов для провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, — експертиза, що проводиться з метою визначення в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях наявності умов, для провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею.

Ступінь секретності ("особливої важливості", "цілком таємно", "таємно") — категорія, яка характеризує важливість секретної інформації, ступінь обмеження доступу до неї та рівень її охорони державою.

Технічний захист секретної інформації — вид захисту, спрямований на забезпечення інженерно-технічними заходами конфіденційності, цілісності та унеможливлення блокування інформації.

Законодавство про державну таємницю поширюється на органи законодавчої, виконавчої та судової влади, органи прокуратури України, інші органи державної влади, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації усіх форм власності, об'єднання громадян, що провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, яким у встановленому порядку наданий доступ до державної таємниці.

Державну політику щодо державної таємниці як складову засад внутрішньої та зовнішньої політики визначає Верховна Рада України.

Компетенція органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у сфері охорони державної таємниці:

1. Президент України, забезпечуючи національну безпеку, **видає укази та розпорядження з питань охорони державної таємниці.**

2. Рада національної безпеки і оборони України **координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони державної таємниці.**

3. Кабінет Міністрів України **спрямовує та координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення здійснення державної політики у сфері охорони державної таємниці.**

4. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування **здійснюють державну політику в сфері охорони державної таємниці в межах своїх повноважень.**

Спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері забезпечення охорони державної таємниці є Служба безпеки України.

Забезпечення охорони державної таємниці відповідно до вимог режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, діяльність яких пов'язана з державною таємницею, покладається на керівників цих органів, підприємств, установ і організацій.

Навчальне питання № 2. Поняття “державна таємниця”. Основні положення Закону України “Про державну таємницю”. Зведення відомостей, що становлять державну таємницю. _____ 30 хв.

Сфера охорони ДТ належить до найбільш розроблених національним законодавством. Закон України “Про державну таємницю” (ухвалено 1994 р., зміни внесено 1999 р.) визначає ДТ як «вид таємної інформації, що охоплює

відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки, охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України». З 1999 року до перелічених сфер було додано систему урядового та спеціального зв'язку. Віднесення інформації до ДТ – це «процедура прийняття державним експертом з питань таємниць рішення, зі встановленням ступеня секретності інформації та включенням інформації до “Зводу відомостей, що становлять ДТ».

Таким чином, у визначенні ДТ мають місце такі ознаки:

- обмеженість доступу до ДТ як виду таємної інформації;
- в разі розголошення ДТ національній безпеці загрожує суттєва шкода;
- чітке визначення сфер дії ДТ;
- встановлення переліку відомостей, що становлять ДТ;
- на відміну від конфіденційної інформації, яку охороняє власник, ДТ охороняє винятково держава.

Закон визначає такі поняття як “гриф секретності“, “віднесення інформації до ДТ“, обов’язки та повноваження експерта з ДТ, процедуру допуску громадян до ДТ, причини відмови у допуску та ін. Органом з охорони ДТ є СБУ.

Як вже зазначалося, Закон чітко фіксує сфери, які належать до ДТ, при цьому забороняється віднесення до ДТ будь-яких відомостей, що будуть звужувати зміст і обсяг конституційних прав людини, завдавати шкоди здоров’ю та безпеці населення України. До інформації, яка за жодних обставин не повинна засекречуватися грифами ДТ, належить інформація про стан довкілля, якість продуктів харчування і предметів побуту, про аварії та катастрофи, здоров’я населення, життєвий рівень, медичні послуги, соціально- демографічні показники, факти порушень прав і свобод громадян, незаконні дії органів влади та посадових осіб (Ст.8).

Повноваження у сфері визначення статусу інформації (чи належить вона до ДТ) здійснює державний експерт з питань таємниць. Крім того, він визначає гриф секретності (“особливої важливості“, “цілком таємно“, “таємно“), зміни ступеня секретності та розсекречування. Експерт – незалежна постать, і втручання в його роботу інших державних органів не допускається. У парламенті експерта призначає Голова ВР, в інших органах влади – Президент.

Функції державного експерта:

- визначає підстави засекречення інформації;
- підстави засекречення винаходів;
- ступінь секретності та відповідний гриф (“особливої важливості“ надається на 30 років, “цілком таємно“ – 10 років, “таємно“ – 5 років);
- надає висновки щодо шкоди національним інтересам у разі розголошення ДТ;
- затверджує переліки відомостей, що становлять ДТ;
- контролює обґрунтованість надання грифа секретності, бере участь у розробці критеріїв визначення шкоди від розголошення ДТ.

Експерт повинен:

- погоджувати через СБУ свої висновки про скасування рішень щодо віднесення інформації до міждержавних таємниць;
- подавати СБУ не пізніше як за 10 днів з моменту підписання рішення про віднесення відомостей до ДТ чи скасування цих рішень; розглядати пропозиції СБУ про віднесення інформації до ДТ;
- надавати гриф секретності.

В той же час експерт має право: перевіряти органи влади щодо секретної документації; створювати експертні комісії; скасовувати безпідставні засекречення інформації; клопотати про притягнення до відповідальності осіб, винних у розголошенні ДТ; одержувати всю необхідну інформації з приводу ДТ.

Інформація вважається ДТ з моменту опублікування “Зводу відомостей, що становлять ДТ” або зміни у цьому “Зводі”. На сьогодні є чинним “Звід”, затверджений наказом Служби безпеки України «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю» від 12.08.2005 № 440 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2005р. за № 902/11182.

Звід формується СБУ на підставі рішень державних експертів з ДТ. На підставі цього “Зводу” органи влади (міністерства та відомства) створюють галузеві розгорнуті переліки. Неправомірне внесення інформації до “Зводу” можна оскаржити в суді. Інформація засекречується шляхом надання відповідного грифу секретності. Категорично забороняється надавати гриф секретності матеріальним носіям інформації, що не становить ДТ, або конфіденційній інформації.

Хто може бути допущений до ДТ? Допуск надається громадянам України з 18 років, які потребують секретної інформації за умовами діяльності. В окремих випадках громадянам України з 16 років може надаватися доступ до інформації з грифом “цілком таємно” та “таємно”, а з 17 років – “особливої важливості”. Надання доступу до ДТ передбачає перевірку громадянина органами СБУ, письмове зобов’язання не розголошувати ДТ, усвідомлення громадянином того, що його права можуть бути обмежені у зв’язку з володінням ДТ (Ст. 22)

Допуск до ДТ не надається у разі:

- недостатнього обґрунтування потреби доступу;
- участі громадянина у заборонених організаціях;
- відмови від письмового зобов’язання щодо розголошення;
- наявності судимості за тяжкі злочини чи непогашеної судимості;
- психічної хвороби;
- повідомлення недостовірних даних про себе;
- постійне проживання за кордоном (Ст. 23).

Доступ до ДТ надається найвищим державним посадовцям за самим фактом обіймання посади: Президентів, Голові ВРУ, Прем’єр-міністру, Голові Верховного Суду, Голові Конституційного Суду, Генеральному

прокуророві, Голові СБУ (з письмовим зобов'язанням щодо нерозголошення ДТ).

Громадяни, що володіють ДТ обмежуються частково у своїх правах: це стосується виїзду за кордон на ПМП, свободи інформаційної діяльності.

Секретна інформація може передаватися за кордон іноземній державі чи організації лише за міжнародними угодами, за згодою ВРУ, Президента, за пропозицією РНБО – Ради національної безпеки та оборони.

Розголошення ДТ належить до кримінальних злочинів. У ККУ норма, що передбачає відповідальність за розголошення ДТ розміщена в розділі “Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації”, хоча, на думку експертів-правознавців, було б логічнішим кроком розмістити цей злочин у розділі “Злочини проти основ національної безпеки”. За які злочини передбачається відповідальність? Насамперед, це вже зазначене розголошення ДТ, втрата документів та інших носіїв секретної інформації, недотримання законодавства про передачу інформації іноземній державі чи організації, засекречення неналежної інформації, навмисне невіднесення до секретної інформації відомостей, що становлять ДТ, безпідставна зміна чи надання грифу секретності, порушення доступу до ДТ, невживання належних заходів щодо охорони ДТ.

Висновок про те, чи розголошена ДТ і які збитки від цього понесла держава, робить державний експерт. Розголошення – це дія особи, внаслідок якої секретна інформація, що була їй довірена, була сприйнята хоча б однією сторонньою особою. Розголошення шляхом злочинної бездіяльності – це невжиття належних заходів щодо збереження секретної інформації. Носій секрету, нехтуючи правилами, створює умови для ознайомлення з ДТ сторонньої особи. Стороння особа – це будь-яка особа, яка не належить до кола тих, кому довірена ДТ.

Сприйняття ДТ може оцінюватися кримінальним правом в залежності від багатьох моментів. Наприклад, якщо особа усвідомила зміст відомостей, що були розголошені, може їх відтворити в обсязі, що свідчив би про втрату ДТ, то це закінчений склад злочину. Якщо стороння особа нічого не запам'ятала або необізнана з суттю ДТ то дії суб'єкта кваліфікуються як закінчений замах на розголошення ДТ. Якщо суб'єкт повністю не сприйняв зміст відомостей, що становлять ДТ (внаслідок незнання мови, сп'яніння, глухоти, сліпоти), то це незакінчений злочин. Якщо ДТ була розголошена при повному дотриманні правил охорони ДТ, посадова особа, відповідальна за цю охорону, вважається невинною.

Навчальне питання № 3. Політика держави щодо державної таємниці. Загальні поняття про режимно-секретні органи. _____ 20 хв.

Після прийняття Закону “Про державну таємницю” (1994 р.) політика держави була спрямована на збільшення сфери секретної інформації. Про це свідчать зміни до закону 1999 року. Відповідно до внесених змін, до інформації у сферах оборони, державної безпеки та охорони правопорядку

додано інформацію у сфері науки і техніки. У сфері державної безпеки з'явилися нові позиції. До ДТ може бути віднесена інформація про “особовий склад органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність”, “про організацію режиму секретності в державних органах, підприємствах, установах” та ін. Засекречувався навіть прокурорський нагляд за дотриманням законності, що неприпустимо в демократичній державі. Особливі нарікання працівників викликає стаття про віднесення до ДТ інформації «про наукові, науково-дослідні, конструкторські, проектні роботи, на базі яких можуть бути створені прогресивні технології, нові види виробництва продукції, технологічних процесів, які мають важливе оборонне чи економічне значення чи суттєво впливають на зовнішньоекономічну діяльність і національну безпеку України». Тобто фактично держава засекречує цю наукову інформацію “про всяк випадок”, оскільки ще невідомо, чи будуть створені “прогресивні технології”, і чи матимуть вони оборонне значення. Подібні обмеження означають лише гальмування прогресу вітчизняної науки, оскільки в такому разі будь-які наукові контакти українських технічних науковців з іноземними можуть кваліфікуватися як замах на ДТ (подібні приклади вже відбувалися).

Про рух у напрямку більшої секретності свідчить те, що з 1995 по 2001 рік зміни, що вносилися до “Зводу відомостей, що містить ДТ”, не оприлюднювалися, хоча за законом, ці зміни повинні публікуватися не пізніше 3-х місяців з дня прийняття відповідного рішення державним експертом з ДТ.

Крім того, з'явилися статті про РСО – Режимно-секретні органи, які одержали великі важелі впливу на роботу підприємств, установ, що мають справу з ДТ. РСО комплектуються спеціалістами, які мають доступ до документів з грифами “цілком таємно” та “особливої важливості”. Мають право проводити обшуки на робочому місці працівника («здійснення перевірки додержання режиму секретності на робочих місцях працівників, що мають доступ до ДТ»).

Завданням РСО є: недопущення необґрунтованого доступу осіб до секретної інформації; охорона ДТ; виявлення та закриття каналів проникнення секретної інформації до загалу; організація секретного діловодства. Крім вже відзначеного права обшуку робочого місця, РСО мають право брати участь у формуванні штату працівників, їх атестації, порушувати питання про службові розслідування, одержувати інформацію про громадян, які мають допуск до ДТ.

У військових частинах, штабах, в військових навчальних та ін. закладах, що проводять діяльність, пов'язану з збереженням державної таємниці, з метою розроблення та здійснення заходів щодо забезпечення режиму секретності, постійного контролю за їх додержанням створюються на правах окремих структурних підрозділів режимно-секретні органи (РСО).

До складу РСО входять підрозділи режиму, секретного діловодства та інші підрозділи, що безпосередньо забезпечують охорону державних таємниць, залежно від специфіки діяльності військових частин.

Основними завданнями РСО є:

а) недопущення необґрунтованого допуску та доступу осіб до секретної інформації;

б) своєчасне розроблення та реалізація заходів, що забезпечують охорону військової таємниці;

в) запобігання розголошенню секретної інформації, випадкам втрат матеріальних носіїв цієї інформації, заволодінню секретною інформацією іноземними державами, іноземцями, особами без громадянства та громадянами України, яким не надано допуску та доступу до неї;

г) виявлення та закриття каналів витоку секретної інформації в процесі передачі інформації;

д) забезпечення запровадження заходів режиму секретності під час виконання всіх видів робіт, пов'язаних з державною таємницею;

е) організація секретного діловодства;

є) здійснення контролю за станом режиму секретності в військових частинах, штабах, в військових навчальних закладах та ін.

Заклучна частина. _____ **5 хв.**

1. Підбиття підсумків заняття, виставлення оцінок.
2. Доведення теми та дати наступного заняття.
3. Доведення завдань на самопідготовку.

Обговорено та затверджено
на засіданні кафедри
від „_____” _____ 20__ р.
Протокол № _____

Професор кафедри

“ ___ ” _____ 20 __ р.

Анатолій КУРТОВ